

UNDERLAG OCH KONSEKVENSBESKRIVNING 2020

Malin Clarke

GRUNNARP 3:12

Halland, Varbergs kommun, Valinge socken, Grunnarp 3:12

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:12

STIFTELSEN HALLANDS LÄNSMUSEER

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2020

Underlag inför tillståndsansökan

Bild framsida: Manhuset vid byggnadsminnet Grunnarp 3:12.

Foto: Malin Clarke filmnr 2020-2

Grafisk form och layout: Anders Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr 2020-29

Malin Clarke

GRUNNARP 3:12

Halland, Varbergs kommun, valinge socken
Grunnarp 3:12

KULTURMILJÖ HALLAND RAPPORT 2020:12

INNEHÅLL

Inledning.....	6
Beskrivning och historik.....	6
Källor.....	6
Förstuga.....	7
Förstugan idag.....	7
Åtgärder.....	7
Konsekvenser för kulturvården.....	7
Kammare.....	8
Kammaren idag.....	8
Föreslagna åtgärder.....	8
Konsekvenser.....	8
Skafferi.....	9
Skafferiet idag.....	9
Föreslagna åtgärder.....	9
Konsekvenser.....	9
Tomt.....	10
Tomten idag.....	10
Föreslagna åtgärder.....	10
Konsekvenser.....	10
Sammanfattning.....	12

INLEDNING

Gården Grunnarp 3:12 är skyddad som byggnadsminne enligt Kulturmiljölagen 3 kap §1. Ändringar måste föregås av tillstånd från Länsstyrelsen, som vid särskilda skäl kan lämna dispens från skyddsbestämmelserna (KML 1988:950 kap 3 §14).

Fastighetsägaren avser att göra vissa förändringar kopplat till att byggnaden framöver ska användas som permanentbostad. Denna rapport syftar till att beskriva de åtgärder som fastighetsägaren avser att söka tillstånd för, samt vilka konsekvenser de får för byggnadens kulturhistoriska värde.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Gården ligger i byn Grunnarp i Valinge socken. Bebyggelsen och hela miljön är mycket välbevarad och består av mangårdsbyggnad, uthus med brygg-husdel, hönshus, stenkällare och en allmogeträdgård med omgivande stenmurar.

Stommen i mangårdsbyggnaden utgörs av liggande timmer på en stengrund. Fasaden är klädd med rödfärgad locklistpanel med vitmålade fönster och dörrar. Taket är lagt med vass. Den nästan helt intakta mangårdsbyggnaden är en envåningsbyggnad med enkel rumsbredd. Gården har tidigare varit kringbyggd men uthusen revs i början av seklet och ekonomidelen flyttades ca 100 m från gården. Gården återfinns första gången på en laga skifteskarta från 1830-talet. I skifteshandlingarna beskrivs manbyggnaden som en högloftsstuga, till olika höjd uppförd av timmer under halmtak. Planlösningen är nu i princip framkammarsstugans och vissa tillbyggnader har gjorts under mitten av 1800-talet. Mangårdsbyggnadens interiör är välbevarad med intakt rumsindelning.

Samtliga byggnader utom lusthuset omfattas av skyddsbestämmelser. Gränsen för skyddsområdet går i tomtgräns.

Skyddsbestämmelserna föreskriver följande:

- 1. Byggnaderna får inte rivas, flyttas eller till sin exteriör ombyggas eller på annat sätt förändras.*
- 2. I mangårdsbyggnadens och brygghusets inre får inte sådana åtgärder vidtagas som innebär ingrepp i byggnadens stomme eller planlösning.*
- 3. I mangårdsbyggnaden eller brygghuset får inga ingrepp eller förändringar göras i fast inredning såsom eldstäder, snickerier, golv, tak, fönster etc. Även ytskikt såsom tapeter är skyddade.*
- 4. Byggnaderna ska underhållas så att de inte förfaller eller det kulturhistoriska värdet minskar. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sätt som är anpassat efter det material och den teknik med vilken byggnaden är uppförd.*
- 5. Inom det område som på bilagd karta markerats med röd linje får inte ytterligare bebyggelse uppföras. Området med trädgård ska hållas i sådant skick att miljöns karaktär inte förvanskas.*

KÄLLOR

Byggnadsminnesförklaring, Länsstyrelsens beslutnr 221-7578-93.

FÖRSTUGA

Förstugan idag

Förstugan har golv av naturstenshällar. Väggarna är pappspända och har tapetsrats med en grå tapet i art decomönster. Papp och tapet är i dåligt skick med revor och fläckar. Lister, foder, pardörr samt tak är målade i en bruten vit kulör. Färgen flagar idag på flera ställen. I förstugan finns en vindstrappa som är målad i en mörkt blå kulör.

Åtgärder

Befintlig papp rivs ned och ersätts med ny spännpapp. En referensyta av äldre papp och tapet sparas på utvald yta. Väggarna tapetseras därefter med papperstapet från Lim- och handtryck i mönstret Deco, se bilaga. Mot taklisten sätts en smal bård. Befintliga vita dörrar, dörrfoder och tak rengörs och målas om med linoljefärg i en bruten vit kulör likt befintlig NCS 1002-Y. Golvsockel samt trappa stryks med linoljefärg i en blå kulör likt befintlig NCS S 7020-R80B.

Provstrykning av färger godkänns av antikvarisk medverkande och kulören kan komma att justeras något vid behov. Ytterdörr och kammardörr är skeva och med ca 20 mm glipor. Dörrarna justeras för bättre passning.

Konsekvenser för kulturvärden

De befintliga tapeterna är troligtvis från runt 1920. Att ersätta dessa innebär att en viss del av autenticitetsvärdet går förlorat. Papperstapeter är ett ytskikt som slits och som av den orsaken kan behöva ersättas med jämna mellanrum. De många tapetlagrena i byggnaden visar på att man relativt ofta tapetserat rummen. Den befintliga tapeten mycket dåligt skick och mönstret är på vissa ställen inte urskiljbart. En tapetsering med papperstapet med mönster som är nytryckt enligt äldre förlaga bedöms därför som godtagbart ur kulturmiljösynpunkt.

Ovan: Förstugan är enkelt inredd med golv av sten-
hällar.

Nedan: Detalj från förstugan. I hörnet syns skador på
tapeten.

KAMMARE

Kammaren idag

Kammaren är pappspänd och tapetserad med en tapet i ett strukturliknande mönster i en beige kulör, typisk för tiden runt 1930. Även taket är tapetserat, men tapetmönstret är idag svårt att urskilja. Längs väggens ovankant sitter en smal bård. Tapeten är kraftigt nedsotad och gulnad. Fönster och fönsterfoder är målade i samma brutna vita kulör som i hallen. Golvfoder saknas. Mot ena väggen finns en putsad murstock som inte avfärgats. I vissa delar av rummet syns sättningar i väggkonstruktionen.

Föreslagna åtgärder

Pappen rivs ned för att inspektera eventuella underliggande skador. En referensyta av äldre tapetlager sparas. Eventuella skador i konstruktionen åtgärdas om detta krävs. Springor tätas med lindrev samt på vissa ställen lerklining.

Väggarna samt garderobsdörren spänns om med ny papp och tapetseras därefter med papperstapet från lim- och handtryck i mönstret Gudmundstjärn grön/vit, se bilaga. Längs taket sätts en smal bård. Ett enkelt golvfoder med avfasad kant monteras och fästs med klippspik. Tak, golvfoder och fönsterfoder målas med linoljefärg i en bruten vit kulör, NCS S 1002-Y. Murstocken kalkas vit likt eldstaden i det intilliggande köket.

Konsekvenser

Tapeten har så stora skador att den inte bedöms möjlig att restaurera. Den kraftiga nedsmutsningen gör att mönstret inte går att urskilja. Omtapetsering bedöms därför som motiverad ur kulturmiljösynpunkt. Förändringar gentemot befintligt utseende består främst i målning av taket, kalkning av murstocken samt tillkommande golvfoder. Samtliga av dessa inslag förekommer i andra rum i byggnaden och bedöms inte påverka byggnadens kulturhistoriska värde i negativ riktning.

Ovan: Murstocken.

Nedan: Kammarens nordvästra vägg. Här syns tapeterna som idag är kraftigt nedsmutsade.

SKAFFERI

Skafferiet idag

Det före detta skafferiet är idag tomt och väggarnas timmerkonstruktion är synlig. Golvet består av en gjuten betongplatta på mark och i taket sitter hyvlade linoljefärgsmålade brädor.

Föreslagna åtgärder

Skafferiet inreds till pentry, med syfte att få in moderna köksfunktioner utan att påverka det ursprungliga köket. Betongplattan bilas bort och ersätts med stenhällar likt köket och förstugan. Väggarna kläs med pärlspont som målas i en ljus ockrakulör NCS S 2020-Y20R, likt de snickerier som finns i bostadsrummet i ekonomibygnaden. Taket rengörs, skrapas och målas i linoljefärg i en bruten vit kulör NCS S 1002-Y. Denna kulör används även till golv- och fönsterfoder.

Spis, kyl/frys samt diskbänk monteras.

Öppna hyllplan i trä monteras på väggarna.

Konsekvenser

Eftersom rummet saknar inredning bedöms det inte ha några betydande kulturhistoriska värden. Installation av köksutrustning bedöms därför inte påverka byggnadsminnet negativt. Detta är ett lämpligt alternativ för att undvika ombyggnad av det befintliga äldre köket. Det linoljefärgsmålade taket föreslås behållas vilket är positivt ur kulturmiljösynpunkt.

Ovan: Det före detta skafferiet. Det enda kvarvarande äldre yttskiktet består i de hyvlade takbrädorna.

Nedan: Det ursprungliga köket har en stor eldstad med vedspis och murad kåpa. Detta kök påverkas inte av ombyggnaden.

TOMT

Tomten idag

Byggnaden omgärdas av en sluttande tomt som även utgör skyddsområde för byggnadsminnet. På tomten finns förutom manbyggnaden, en ekonomibyggnad bestående av vedbod och bryggghus, ett höns hus, en överbyggd stenkällare, ett lusthus samt ett dass. Kring tomten löper en stenmur med en grindöppning i sydväst.

Föreslagna åtgärder

En redskapsbod uppförs norr om bostadshuset, öster om ekonomibyggnaden, se situationsplan och ritning på nästa sida. Byggnaden får diskret utförande för att smälta in i gårdsmiljön.

Byggnaden föreslås få rektangulär planform 6 x 3 meter och uppförs med regelstomme. Taket blir ett pulpettak som täcks med sedum. Fasad och dörrar kläs med locklistpanel likt intillande byggnader som målas i röd slamfärg. Fönster utförs i trä med mittpost och sidohängda bågar likt de i mangårdsbyggnad och befintlig ekonomibyggnad. Dessa målas i en bruten vit kulör, samma som övriga byggnader.

I tomtens nordvästra del har stenmuren rasat samman. Här tas en ny grindöppning upp på 1+3 meter som möjliggör infart till gården. Grinden utförs i trä som stryks med tjära, se bilagd ritning.

Konsekvenser

Uppförande av redskapsbod påverkar skyddsbestämelse nr 5, då ny bebyggelse inte får uppföras inom tomten.

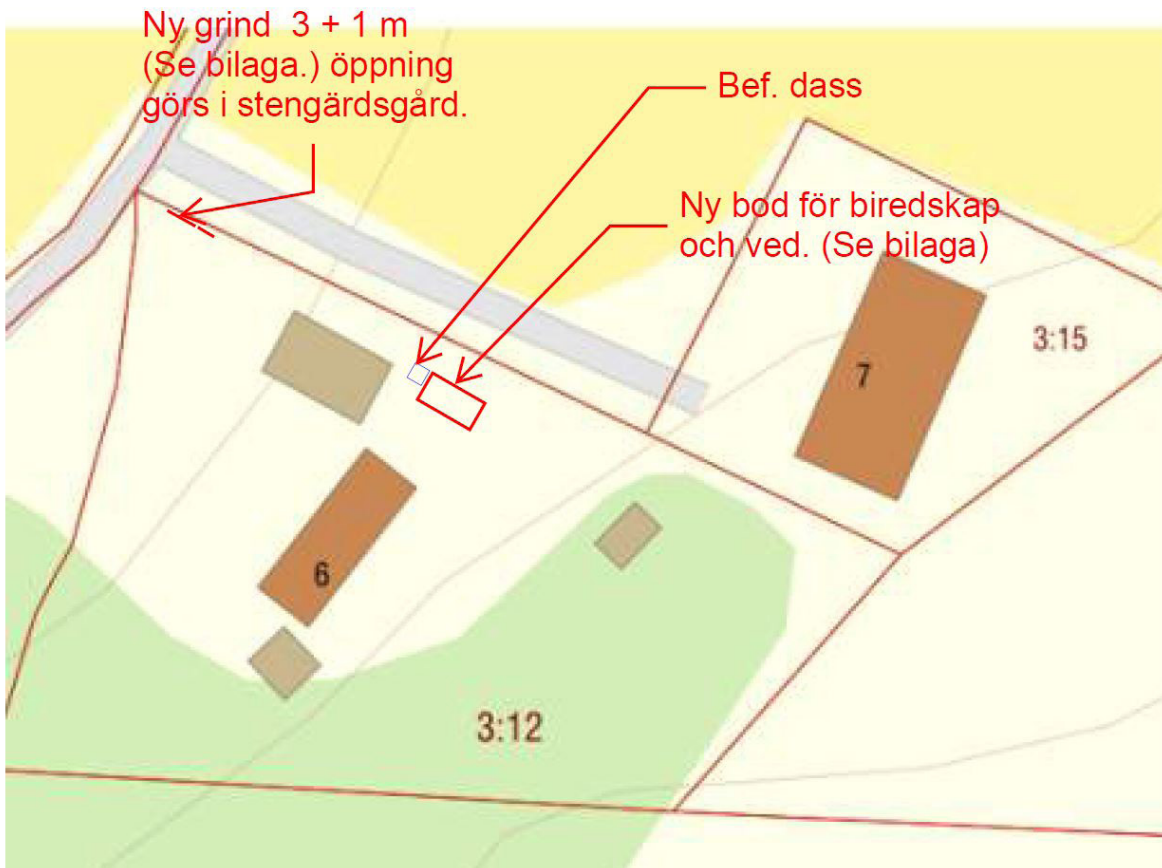
Byggnaden och grinden innebär en förändring av den befintliga miljön. Dessa tillägg anpassas i material och kulörer till omkringliggande bebyggelse. Det bedöms som ett diskret tillägg och påverkar inte den sammanhängande gårdsmiljöns kulturhistoriska värde.

Överst: Foto taget från tomtens övre del. Längst till höger i bild, mitt emot manbyggnadens gavel avses redskapsboden uppföras.

Mitten: Gården sedd från väster.

Nedan: Tänkt placering för ny grindöppning. På detta ställe har stenmuren rasat samman sedan tidigare.

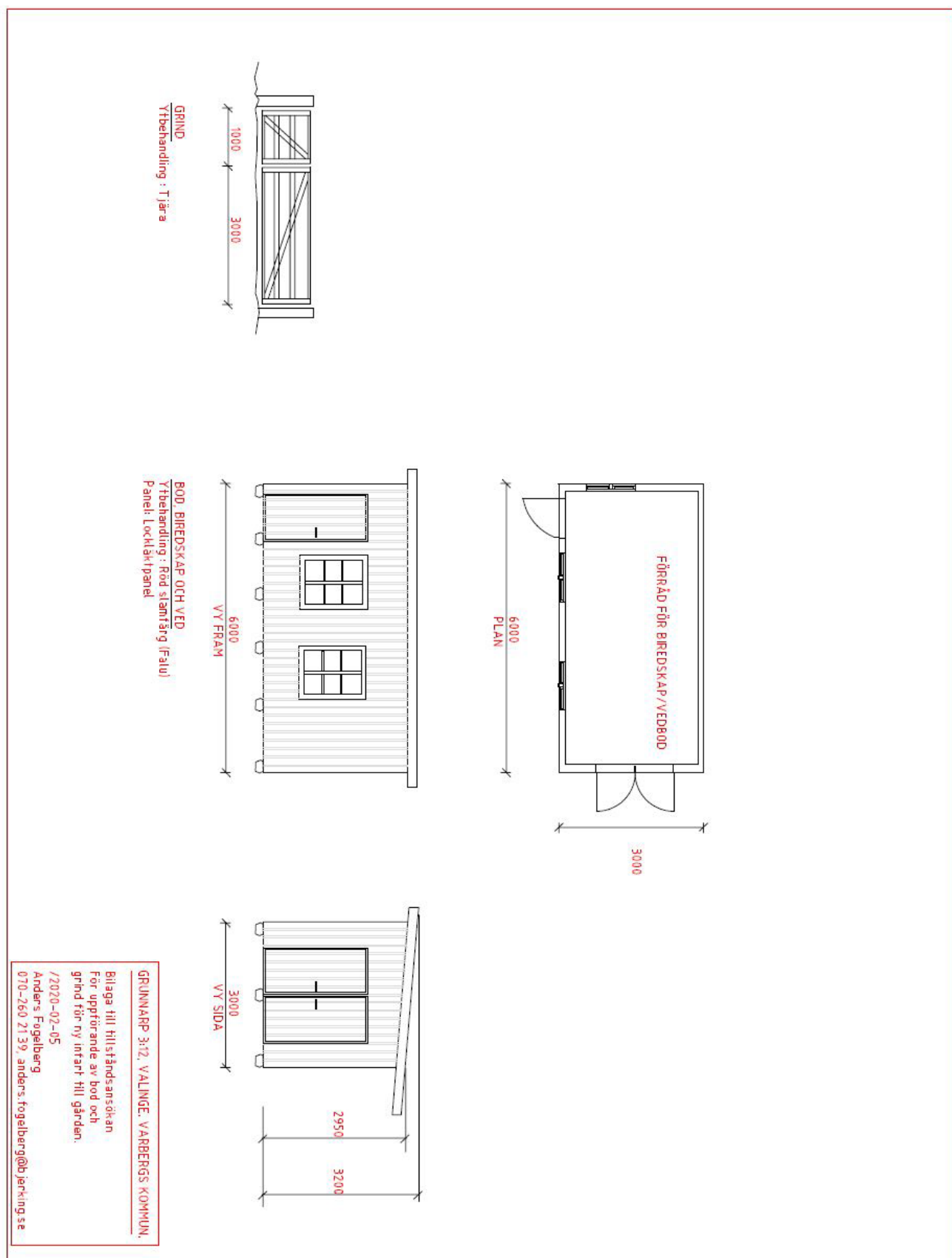
Situationsplan som visar föreslagnen placering för grindöppning och redskapsbod. Utförd av Anders Fogelberg.

SAMMANFATTNING

De föreslagna åtgärderna innebär en viss förändring av miljön, men bedöms sammantaget utgöra diskreta tillägg som är väl anpassade till byggnaden och gårdsmiljöns karaktär. Åtgärderna förenklar ett permanentboende vilket ger positiva effekter för byggnaden då den värms upp och övervakas regelbundet.

De interiöra förändringarna är motiverade utifrån att de ytskikt som berörs idag är i dåligt skick. Även om autenticiteten till viss del påverkas bedöms det som positivt att underhåll utförs och att byggnaden bibehålls i gott skick.

De tillägg som görs på tomten är diskreta och påverkar inte gårdsmiljöns sammantagna karaktär. Ur antikvarisk synpunkt bedöms därför åtgärderna som godtagbara.

Ritning över redskapsbod och grind utförd av Anders Fogelberg.

Tapetförslag till kammare, "Gudmundstjärn" från Lim och handtryck i färgerna grön/vit.

Tapetförslag till förstuga, "Deco" från Lim- och handtryck i färgerna grön/guld.

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00
E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se